

OPPIMISANALYTIIKAN SANASTO

luonnos 14.2.2023

Sisällysluettelo

Käsitekaavioluettelo.....	3
1 Oppimisanalytiikan alalajeja.....	4
Englanninkielinen hakemisto / English index.....	10
Ruotsinkielinen hakemisto / Svenskt register.....	11
Suomenkielinen hakemisto.....	12

Käsitekaavioluettelo

Käsitekaavio 1. Oppimisanalytiikan alalajeja.....	9
---	---

1 Oppimisanalytiikan alalajeja

1

analytiikka

en analytics

määritelmä

toiminta, jossa dataa käsitellään ja analysoidaan tietoteknisesti, matemaattisia ja tilastollisia menetelmiä käyttäen, ja jonka tavoitteena on löytää ja havainnollistaa datan joukosta tietystä näkökulmasta kiinnostavia tai merkityksellisiä kaavoja tai malleja

Käsitekaavio: [Oppimisanalytiikan alalajeja](#)

2

oppimisanalytiikka

en learning analytics

määritelmä

[analytiikka](#), joka kohdistuu [oppimisdataan](#) ja muuhun [oppimiseen](#) liittyvään dataan ja jonka tarkoituksena on ymmärtää, tukea, arvioida, kehittää ja edistää [oppimista](#), [oppimisympäristöjä](#) sekä [koulutusorganisaatioiden](#), koulutustoimijoiden ja varhaiskasvatustoimijoiden toimintaa

huomautus

Oppimisanalytiikka voi tavoitteesta riippuen hyödyttää [oppijaa](#), opettajaa tai opintohallintoa.

Oppimisanalytiikassa dataa käsitellään ja hyödynnetään muun muassa käyttäen mittaamista, raportointia ja analysoitavan ilmiön näkyväksi tekemistä.

Esimerkki oppimisanalytiikasta on liikennealentäjän koulutuksessa lentosimulaattorin avulla tehtävä datan kerääminen [oppijan](#) oppimisesta sekä palautteen antaminen oppijalle simuloidun lentosuorituksen tuottaman datan perusteella.

Käsitekaavio: [Oppimisanalytiikan alalajeja](#)

3

koulutustoimija (uudistermi)

sv utbildningsaktör

en legal entity for education <tietomalli>

määritelmä

oikeushenkilö, joka järjestää *koulutusta* (1), *koulutuksia* (2) tai *opetusta* (1)

huomautus

Käsite koulutustoimija on otettu käyttöön Opintopolku-palvelussa kokoavana yläkäsitteenä käsitteille *opetuksen järjestäjä*, *koulutuksen järjestäjä* ja *vapaan sivistystyön oppilaitoksen ylläpitäjä*. Myös *korkeakoulut* (1) ovat tässä ajattelussa koulutustoimijoita.

Standardissa Metadata for Learning Opportunities, Advertising (SFS-EN 15982:en) tätä vastaavasta käsitteestä käytetään termiä learning opportunity provider. Standardin määritelmä käsitteelle: "an agent (person or organisation) that provides learning opportunities".

Varhaiskasvatuksessa käsitettä koulutustoimija vastaa käsite *varhaiskasvatustoimija*.

Käsitteen tunnus: c131

Luokka: <yleinen/yhteinen>

Käsitekaavio: [Oppimisanalytiikan alalajeja](#)

<kieliversiointiin korkeakoulut>

4

koulutusorganisaatio

sv utbildningsorganisation; utbildningsinstitution
en educational institution (1); educational establishment (1); educational institute (1)
not: < educational organisation

määritelmä

organisaatio tai hallinnollinen yksikkö, jossa annetaan *opetusta (1)* ja jolla on johtaja

huomautus

Esimerkkejä koulutusorganisaatioista ovat *peruskoulu (1)*, *lukio (1)*, *ammattillinen oppilaitos*, *ammattikorkeakoulu*, *yliopisto* ja *vapaa sivistystyön oppilaitos*.

Yksi *koulutuksen järjestäjä* voi organisoida toimintansa usean koulutusorganisaation kautta (esim. kunta usean peruskoulun (1) kautta).

educational institution; educational establishment: Englannin kielessä ei ole erillisiä käsitteitä koulutusorganisaatio ja oppilaitos, kuten Suomessa (jossa koulutusorganisaatio on yhteinen yläkäsite oppilaitoksille ja korkeakouluille). Englannin kielessä termejä *educational institution* ja *educational establishment* voidaan käyttää sekä Suomen koulutusorganisaatio-käsitteestä että sen alakäsitteestä oppilaitos.

educational organisation: Termiä *educational organisation* ei tulisi käyttää käsitteen koulutusorganisaatio englanninkielisenä vastineena, koska englannissa termiä *educational organisation* käytetään monessa eri merkityksessä. Sillä voidaan viitata Suomen koulutusorganisaatiota vastaavaan käsitteeseen, mutta myös mm. koulutusjärjestelmän toimintaan ja opetus- ja koulutusalan hallintoon.

Käsitteen tunnus: c147

Luokka: <varhaiskasvatus>, <esiopetus>, <perusopetus>, <ammattillinen koulutus>, <lukiokoulutus>, <korkeakoulutus>, <vapaa sivistystyö>

Käsittekaavio: [Oppimisanalytiikan alalajeja](#)

5

oppiminen

hakusana: oppimaan oppiminen

sv lärande; inläring; ~ lära sig *verb*
en learning

määritelmä

prosessi, jossa yksilö omaksuu uusia tai muuttaa olemassa olevia tietoja, taitoja, käyttäytymistä, arvoja tai mieltymyksiä

huomautus

Erityisesti varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa painottuu oppimaan oppiminen, joka voidaan määritellä prosessiksi, joka edistää yksilön kykyä omaksua uusia tai muuttaa olemassa olevia tietoja, taitoja, käyttäytymistä, arvoja tai mieltymyksiä.

Käsitteen tunnus: c118

Luokka: <yleinen/yhteinen>

Käsittekaavio: [Oppimisanalytiikan alalajeja](#)

<kieliversiointiin korkeakoulutus>

6

oppija

sv inlärare <henkilö, joka osallistuu varhaiskasvatukseen tai koulutukseen>; > sökande *n* (3) <hakeutuja ja hakija>
en learner

määritelmä

henkilö, joka osallistuu *varhaiskasvatukseen* tai *koulutukseen* (1) tai on eri tavoin hakeutumassa tai hakeutunut siihen elämän eri vaiheissa

huomautus

Käsite oppija on yläkäsite mm. käsitteille varhaiskasvatukseen osallistuva lapsi, oppilas, opiskelija ja hakija.

Ruotsin inlärare on yläkäsite mm. käsitteille varhaiskasvatukseen osallistuva lapsi (ruots. barn inom småbarnspedagogik), oppilas (ruots. elev) ja opiskelija (ruots. student). Mikäli oppija-termillä viitataan *koulutukseen* (2) hakeutuvaan tai hakevaan henkilöön, ruotsin vastineena käytetään termiä sökande (3).

Ks. myös hakeutuminen, esiopetukseen ilmoittautuminen, kouluun ilmoittautuminen, haku painotettuun opetukseen, koulutukseen hakeminen.

Käsitteen tunnus: c221

Luokka: <yleinen/yhteinen>

Käsittekaavio: [Oppimisanalytiikan alalajeja](#)

7

kasvatus- ja koulutustoiminnan analytiikka (uudistermi); > **koulutustoiminnan analytiikka**;
> **akateeminen analytiikka** <korkeakoulut>

en > academic analytics <korkeakoulut>

määritelmä

oppimisanalytiikka, jonka tarkoituksena on tukea *koulutusorganisaatiota*, *koulutustoimijaa* tai varhaiskasvatustoimijaa päätöksenteossa sekä toiminnan kehittämisessä ja raportoinnissa

huomautus

Kasvatus- ja koulutustoiminnan analytiikka kohdistuu *oppimisdataan* koulutusjärjestelmän, organisaation tai organisaation yksikön tasolla.

Kasvatus- ja koulutustoiminnan analytiikka tukee *koulutusorganisaatioiden* ja varhaiskasvatuksen palveluntuottajien lisäksi varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä (esimerkiksi kuntia). Kasvatus- ja koulutustoiminnan analytiikkaa voidaan hyödyntää myös ylemmillä hallinnon tasoilla, kuten opetus- ja kulttuuriministeriössä.

Kasvatus- ja koulutustoiminnan analytiikka liittyy tiedolla johtamiseen ja datakeskeiseen päätöksentekoon.

Käsittekaavio: [Oppimisanalytiikan alalajeja](#)

8

oppimisdata

en > learning data <oppijan toiminnasta syntyvä data>; > education data <koulutusorganisaation, koulutustoimijan tai varhaiskasvatustoimijan tasoon liittyvä data>

määritelmä

[oppimiseen](#) liittyvästä toiminnasta [oppimisympäristöön](#) tai hallinnon järjestelmään syntyvä ja sellaiseen tallennettu data

huomautus

Määritelmässä mainittu oppimiseen liittyvä toiminta voi olla [oppijan](#), opettajan, [koulutusorganisaation](#), [koulutustoimijan](#) tai varhaiskasvatustoimijan toimintaa.

Määritelmän ilmaisulla "hallinnon järjestelmä" viitataan järjestelmiin, joilla koulutustoimijat ja varhaiskasvatustoimijat hoitavat tiedon hallintaa.

Oppimisdataa voidaan jaotella yhtäältä oppijan tai opettajan toiminnasta syntyvään dataan ja toisaalta opintohallinnossa syntyvään tai hyödynnettävään dataan. Suomeksi näihin kumpaankin viitataan termillä oppimisdata, mutta englanniksi edellisestä käytetään termiä learning data ja jälkimmäisestä education data. Oppijan tai opettajan toiminnasta syntyvä data (learning data) ja opintohallinnossa syntyvä tai hyödynnettävä data (education data) voivat käytännössä olla samaa dataa, mutta kyse on siitä, että data voi elinkaarensa aikana palvella eri käyttötarkoituksia (esimerkiksi yhtäältä oppijan oman oppimisen hahmottaminen ja toisaalta kurssin kehittäminen).

Oppimisdata syntyy oppimisympäristöissä ja hallinnon järjestelmissä, mutta sitä voidaan analysoida myös muualla.

Oppimisdataa voidaan kerätä esimerkiksi oppimisympäristössä käytettävällä tiedonkeruulaitteella, kuten aktiivisuusrannekkeella, ja siihen liittyvällä ohjelmistolla.

Käsittekaavio: [Oppimisanalytiikan alalajeja](#)

9

oppimisympäristö; opiskeluympäristö

sv lärmiljö; lärandemiljö; inlärningsmiljö

en learning environment

määritelmä

fyysisen tai digitaalisen ympäristön, psyykkisten tekijöiden, sosiaalisten suhteiden ja pedagogisten ratkaisujen kokonaisuus, jossa opetus (1), ohjaus, opiskelu ja [oppiminen](#) tapahtuvat

huomautus

Oppimisympäristöt voidaan karkeasti jakaa fyysisiin ja digitaalisiin oppimisympäristöihin. Usein oppimisympäristöt ovat yhdistelmiä fyysisistä ja digitaalisista oppimisympäristöistä.

Fyysisiä oppimisympäristöjä voivat olla esimerkiksi oppilaitos, työpaikka tai jokin kulttuuriympäristön kohde.

Digitaalisia oppimisympäristöjä voivat olla esimerkiksi erilaiset oppimisalustat ja verkkoympäristöt.

Käsite on sisällöllisesti yhdenmukainen Opetus- ja koulutussanaston (OKSA) 2. laitoksen oppimisympäristö-käsitteen kanssa. Huomautuksia on muokattu. Luettu 28.11.2022.

<http://uri.suomi.fi/terminology/oksa/c244>

Käsittekaavio: [Oppimisanalytiikan alalajeja](#)

10

adaptiivinen oppimateriaali

en adaptive learning material

määritelmä

[oppijan](#) taitotasoon ja tarpeisiin mukautuva oppimateriaali, jonka tarkoituksena on tukea ja ohjata oppijaa [oppimisessa](#) yksilöllisesti

huomautus

Adaptiivisuudella viitataan siihen, että oppimateriaali kykenee mukautumaan eri oppijoiden tarpeiden mukaan, esimerkiksi oppijan taustan, aiempien tietojen ja taitojen, kiinnostuksen tai tavoitteen mukaan. Adaptiivinen oppimateriaali voi tarjota eri tarpeisiin eri sisältöä sekä erilaisia [oppimisympäristöjä](#) tai pedagogisia ratkaisuja.

11

<henkilöihin kohdistuvana toimintana>

automaattinen päätöksenteko

sv automatiserat beslutsfattande

en automated decision-making

määritelmä

toiminta, jossa tehdään automaattisen henkilötietojen käsittelyn perusteella, ilman luonnollisen henkilön merkityksellistä osallistumista, sellainen päätös, jolla on vaikutusta kohdehenkilön oikeuksiin tai joka muuten vaikuttaa kohdehenkilöön merkittävästi

huomautus

Euroopan unionin yleisen tietosuoja-asetuksen [[Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus \(EU\) 2016/679](#)] mukaan henkilöillä on oikeus olla joutumatta sellaisen päätöksen kohteeksi, joka perustuu pelkästään tietojen automaattiseen käsittelyyn. Tähän sääntöön on joitakin poikkeuksia, esimerkiksi tapaukset, joissa henkilö on antanut nimenomaisen suostumuksensa automaattiseen päätöksentekoon.

Henkilöön kohdistuvaa automaattista päätöksentekoa voidaan suorittaa myös [oppimisanalytiikan](#) avulla tuotetun tiedon perusteella. Joskus on vaikea erottaa rajaa siinä, milloin oppimisanalytiikan käyttö muuttuu EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa kielletyksi automaattiseksi päätöksenteoksi.

Oppimisanalytiikka, jossa ainoastaan käsitellään tietoja automaattisesti, mutta johon ei liity päätöksentekoa, jolla olisi yksilöihin merkittävää vaikutusta, ei ole automaattista päätöksentekoa.

Tapauksessa, jossa [oppija](#) tekee [oppimisympäristössä](#) automaattisesti arvioidun monivalintatentin, jonka perusteella hän saa opintorekisteriin automaattisesti siirtyvän kurssiarvosanan, kyseessä on oppijaan merkittävästi vaikuttava päätös. Kuitenkin tapaus voi yksityiskohdista riippuen olla kiellettyä automaattista päätöksentekoa tai olla olematta sitä.

Automaattisesti arvioitavassa monivalintatentissä kyseessä ei ole kielletty automaattinen päätöksenteko, jos tentin laatimisesta, arviointiperusteista ja kurssitulosten hyväksynnästä vastaa henkilö. Automaattisesti arvioitava monivalintatentti ei ole automaattista päätöksentekoa esimerkiksi jos vastausvaihtoehdot ovat yksiselitteisiä ja opettajan ennalta määrittämiä. Samoin kyseessä ei ole automaattinen päätöksenteko, jos opettaja tarkistaa tentin ja vahventaa automaattisen arvion oikeudenmukaisuuden ja vastaavuuden oppijan muuhun [oppimiseen](#). Mikäli tentti sisältää avovastauksia, jollaisten arviointi yleensä edellyttää harkintaa, opettajan tulisi vähintään jälkikäteen vahventaa avovastausten automaattinen arviointi, jottei kyseessä olisi kielletty automaattinen päätöksenteko.

Tapauksessa, jossa opetuksen järjestämisestä kertyvästä datasta halutaan seuloa oppijoita, jotka ovat vaarassa jättää opintonsa kesken, kyseessä voi myös yksityiskohdista riippuen olla kielletty automaattinen päätöksenteko tai sallittu oppimisanalytiikan hyödyntäminen.

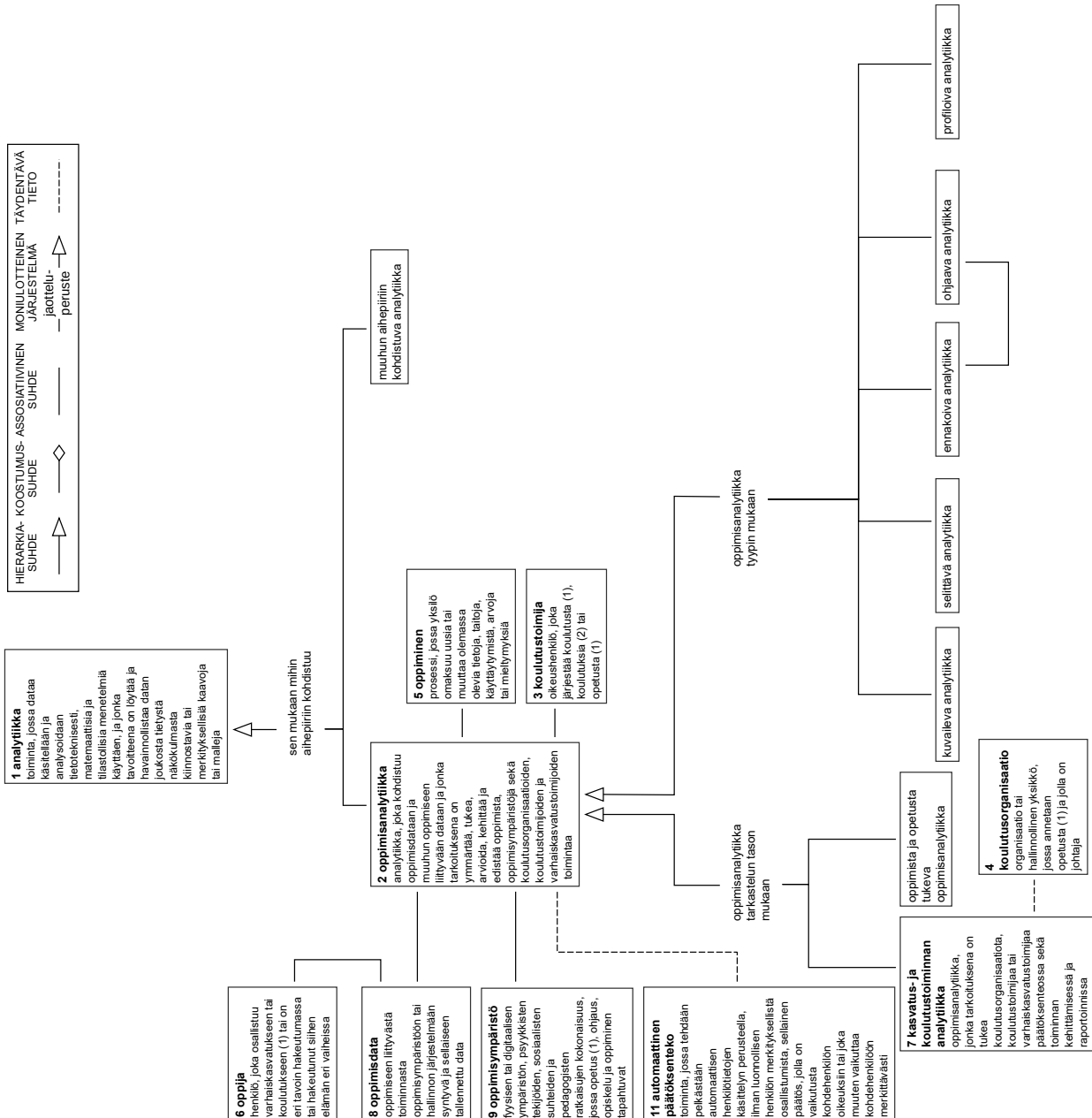
Kiellettyä automaattista päätöksentekoa olisi, että pelkän automaattisen tietojenkäsittelyn perusteella opintojen keskenjättämisvaarassa oleville oppijoille lähetettäisiin viesti, että he ovat tällaisessa riskiryhmässä. Sallittua oppimisanalytiikan hyödyntämistä olisi puolestaan se, että automaattisesti selvitetään ainoastaan keskenjättämisvaarassa olevien oppijoiden lukumäärä, ja vastuuhenkilöiden tulee itse etsiä kyseiset oppijat datasta.

Käsitelkäavio: [Oppimisanalytiikan alalajeja](#)

Oppimisanalytiikan suppea sanastotyöryhmä 17.1.2023: Huomautukset ovat pitkät, mutta pidetään silti nämä esimerkit: selkeyttävät ja ovat tarpeellisia ja kaivattuja.

Oppimisanalytiikan suppea sanastotyöryhmä 17.1.2023: Tero tarkistuttaa/kommentoituttaa huomautukset ministeriön juristilla. Samalla myös tarkistus, tarvitaanko viittauksia muihin säädöksiin/ohjeisiin tm. (nyt vain EU:n yleinen tietosuoja-asetus).

Käsitekaavio 1. Oppimisanalytiikan alalajeja.

Sanastotyöpaja 14.12.2021 / Annan muistiinpano: Oppimisanalytiikka on analytiikka, ei data-analytiikan alalaji

Sanastotyöpaja 14.12.2021 / Annan muistiinpano: Kuvailtava, selittävä, ennakoiva, ohjaava ja profiloiva analytiikka on selkeämpää kuvata oppimisanalytiikan alalajeina

Englanninkielinen hakemisto / English index

Numbers in the index refer to the term record numbers.

academic analytics	7	educational organisation	4
adaptive learning material	10	learner	6
analytics	1	learning	5
automated decision-making	11	learning analytics	2
education data	8	learning data	8
educational establishment (1)	4	learning environment	9
educational institute (1)	4	legal entity for education	3
educational institution (1)	4		

Ruotsinkielinen hakemisto / Svenskt register

Numren i registret anger termpostnumren.

automatiserat beslutsfattande	11	lärandemiljö	9
inlärare	6	lärmiljö	9
inläring	5	sökande (3)	6
inlärningsmiljö	9	utbildningsaktör	3
lära sig	5	utbildningsinstitution	4
lärande	5	utbildningsorganisation	4

Suomenkielinen hakemisto

Hakemiston numerot viittaavat termitietuenumeroihin.

adaptiivinen oppimateriaali	10	opiskeluympäristö	9
akateeminen analytiikka	7	oppija	6
analytiikka	1	oppimaan oppiminen; ks. oppiminen.....	5
automaattinen päätöksenteko	11	oppiminen	5
kasvatus- ja koulutustoiminnan analytiikka	7	oppimisanalytiikka	2
koulutusorganisaatio	4	oppimisdata	8
koulutustoimija	3	oppimisympäristö	9
koulutustoiminnan analytiikka	7		